

SAKK

Rozsé kapott egy írógépet. Ajándékba kapta, mert ilyesmit sosem mert volna venni magának, határozottan szégyellte volna, amolyan hipszterségnek tűnt volna a számára, hogy egy olyan eszközt vegyen magának, amit nem érzett igazán korhűnek. Miközben igazából sosem érdekelte igazán, hogy mi korhű és mi nem az, zenéből is inkább a régieket hallgatta, a fekete-fehér vagy némafilmeket is szívesebben nézte, mint a mai tiritarkákat, a telefonját is elsősorban telefonálásra használta. De egy írógépet azért mégsem vett volna magának, ezért aztán kifejezetten örült, amikor egy barátja megmentette attól a szégyentől, hogy be kelljen sétálnia egy írógépboltba.

Azt persze sejtette, hogy ilyen nem is létezik, de eddig annyira nem gondolt arra, hogy vehetne magának írógépet, hogy az volt az első kép a fejében, amikor végül is megkapta az ajándékot, hogy most nem kell bemennie egy hatvan körüli, szemüveges, sőt, inkább pápaszemes, komoly és félelmetes bácsihoz, aki sokat látott, elítélő tekintetével kíséri, ahogy Rozsé nézelődik a boltban, egyik lábáról a másikra állva, latolgatva a nála lévő pénz mennyiségét, meg hogy az melyikre lesz elég, és hogy közben azon gondolkodik, mennyire tűnjön szakértőnek a bácsi előtt – akit magában Rosenbachnak hívott, ki tudja, miért –, mert úgy érezte volna, hogy azért egy teljesen tudatlannak biztosan el sem adja Rosenbach akármelyik gépét, mert azért az írógép hosszú távú használatához legalább annyit érteni kell, mint egy kényesebb növény gondozásához; de közben nem akart nevetségessé sem válni valami bemagolt féltudással, amiről nyilvánvaló, hogy nem átfogó, felületes, és csak arra jó, hogy egy kocsmaasztalnál pár percig hangzatosnak tűnő kiselőadást tudna tartani a témához semmit nem értő barátainak, úgy-hogy inkább dolgavégezetlenül, Rosenbach most már határozottan elítélő tekintetétől kisérvé inkább kimenekült volna a boltból. Így viszont nem kellett.

Az írógépet (amelynek ráadásul különleges képessége volt, hogy két színnel is lehetett rajta írni, egyik tinta halványzöld, a másik majdnem vérpiros betűket vetett papírra) egy formás, fekete bőrtokban tartotta, és bár a megkapása utáni percekben szinte olthatatlan vágy ébredt benne, hogy ott rögtön az asztalnál kipróbálja, és alig várta már, hogy a barátja végre elmenjen (mert egyszerűen olyan intimnek tartotta az első betűk majdani, esetleges leütését, amit legalább annyira szégyellt volna bárki más előtt végezni,

mint a nagydolgot), miután kettesben maradt a géppel, egypár percig nézte, majd a doboz fedelét óvatosan lecsukva feltette a szekrénye egyik üres polcára, pár centivel pont szemmagasság felett, és egy évig felé sem nézett.

Ez persze nem jelenti azt, hogy nem is gondolt rá. Legfőképp az első napokban, miután az írógép elfoglalta helyét a polcon, Rozsének tudatos erőfeszítésébe került, hogy ne nézzen oda, mert ha odanézett volna, a börtönön keresztül is látta volna a gépbe tűzött üres lapot, azzal szembenézni számára olyan volt, mintha ő lenne a vadállat, a papírlap az ember, márpedig a kétfajta lény tekintet-párbajában mindig az utóbbi győzött, mert az állat nem állhatta, hogy az egymásra bámulásból végül nem lesz semmi. Az ezt követő napokon pedig már egyre kevésbé kellett koncentrálnia, hogy ne nézzen a gép felé, az agya egy takaros, láthatatlan falat emelt a tok elé, nem hiányt hozott létre Rozsé világában és szobájában, hanem mintha egy terméketlen parcella lett volna a búzamező közepén, ahol valami mélyen a föld alatt nem engedte, hogy nőjön a termés, így aztán csak ott volt egy apró négyyszög nem-zöld, és semmi nem hiányzott róla, mert úgysem nőtt volna rajta semmi.

Aztán egy év után megelégte, hogy csak porosodik a tokban a gép, és mivel épp akkor költözött Rozsé kerttel is ellátott házba, úgy gondolta, majd a természet közelsége, a sok fal által kizárt forgalomzaj hiánya biztosan zavartalan írásra sarkallja majd, egy szép tavaszi délelőtt megfogta a börtököt, és kicipelte a masinát a kertbe. Egypár percig csak ült a fehér lap előtt, várta, hogy a fű zöldje, a gesztenyefa hűsítő árnyéka, a kertben mászkáló macskák motoszkálása megtermékenyítse elméjét, hogy aztán a fehér lapon is kikeljenek a piros és zöld szóvirágok.

Azt már korábban eldöntötte, hogy játszani fog a váltakozó betűszínekkel, ahogy még fiatalkorában látta a *Végtelen történet*ben, ahol a történet két szintje (a könyv és a könyv a könyvben szövege) két különböző színben váltották egymást, mert már akkor is nagyon tetszett neki ez az egyszerű, de hatásos technika, és most szinte előre elrendeltnek tűnt neki, hogy egy olyan írógép talált rá, ami alkalmas volt ennek reprodukálására. Tisztában volt vele, hogy manapság már tökéletesen egyszerű módon, szövegszerkesztőben is meg tudta volna oldani, hogy a mondatait átszínezza, de ezt valahogy csalásnak érezte, rövidítésnek, olyannak, mintha eldöntötte volna, hogy a kert nem elég zöld, ezért olajfestékkel nekiállt volna átfesteni az összes fűszálat és levelet. Az írógép saját színei organikusnak érződtek a számára, de ami a legjobban vonzotta, az behatároltságuk volt, hogy ha akart volna, akkor sem írhatott volna szimpla feketével (csak ha tintapatront cserél, azt pedig ko-

moly, invazív műtéti beavatkozásnak érezte volna, egy indokolatlan amputációnak), úgyhogy már előre vágyta a zöld és piros határok beszűkítő szabadságát.

A levelek azonban hiába susogtak körülötte, a macskák is inkább csak lustán heverésztek, esetleg ferde szemmel a közelben leszálló galambokat lesték, a fű pedig csendben, magában zöldellt, mindenesetre egy félóra után még mindig érintetlen maradt a befűzött papír fehérje, ami legalább annyira bénítónak és félelmetesnek hatott Rozsé számára, mint egy pupilla nélküli szempár. Egy ideig Rozsé szórakozottan, az eredménytelen koncentráció által egyre elcsigázottabban figyelte a belső udvaron a macskák és galambok hasonlóan eredménytelen harcát, a szárnyak és vadászreflexek örökös patthelyzetét, amikor eldöntötte, hogy ha nem megy organikusán, hát harcra lesz szükség.

Végre megindult a kattogás, egymás után sorakoztak fel először a halványzöld betűk, két sorban: abcdefgh ABCDEFGH. Majd megfordította a lapot, és a megfelelő helyre tekerve, a lap aljára ugyanezt vörössel is leírta.

Most, hogy a betűkatonák felálltak, Rozsé egy röpké pillanatig azt is mérlegelte, hogy írjon-e a lapszélekre számokat, ahogy az egy rendes sakk-táblán dukál, de aztán úgy döntött, hogy ennyire mégsem akarja korlátozni a hadtestek mozgását, nem akarta koordináta-rendszerbe szorítani a szöveget, inkább úgy gondolta, hogy hagyja majd a háborút a maga szabályai szerint, a maga tempójában lezajlani. A számok kérlelhetetlenségének nem volt helye a szövegben.

Most, hogy így elkészült az alappal, megkönnyebbülten dőlt hátra a kerti széken, elszívott egy mentolos szivarkát, belekortyolt a rozéfröccsébe, és kiadta a parancsot a támadásra, ezután pedig élvezettel nézte, ahogy a piros és zöld betűk elindulnak a fehér lapon, ahogy a számozatlan sorokon előre-, majd hátravonultak, egy ideig kerülgették, méregették egymást, fenyegetően rázták egymás felé végtagjaikat (a vörös H és a zöld a kifejezetten barátságatlanul vicsorogtak egymásra, látszott, hogy közöttük régóta fennáll valamiféle kondicionális feszültség), majd támadásba lendültek.

Nagy meglepetésére nem a vörösek, hanem a zöldek kezdték az offenzívát, az elején egy csoportba sűrűsödve (annyira, hogy Rozsé már alig látta, hol kezdődik egyik betű és hol ér véget a másik) vonultak a vörösök ellen, aztán a zöld b, majd vele karöltve a B is támadásba lendült, rávetették magukat a vörös g-kre, nyomukban pedig az összes többi betű is csatlakozott a csetepatéhoz, ahol érték, ütötték egymást, csak úgy záporoztak a védtelenül hagyott betűvégekre a csapások. A hófehér lapnak lassan nem maradt

olyan szabad pontja, ahol nem feküdt volna egy gazdátlanra vált kanyarulat vagy egyszerű vonallá degradált A-alkatrész.

Végül az egész hadművelet még azelőtt befejeződött, hogy Rozsé megitta volna a fröccsét. Mikor lenyelte az utolsó kortyot, még látta, ahogy a túlélők sebesült társaikat magukkal vonszolva visszavonulnak a lap két sarkába, néha még egy-egy röpke sértést vágtak ellenfeleik fejéhez, majd lenyugodva, feszültségüket immár kiadva, megpihentek a papíron.

A betűk nem tudták eldönteni, ki is nyerte meg akkor most ezt a csörtét, a vörösek úgy gondolták, hogy veszteségeik ellenére derekasan helyt álltak, a zöldek pedig az esélytelenek (idegesítő) morális felsőbbrendűségének tudatában vélték magukénak a győzelmet, csak Rozsé látta, hogy mennyire tökéletes döntetlent hozott a konfliktus. Egyúttal pedig biztos volt benne, hogy a komplementer színeken játszó írógépen nem most zajlott az utolsó csata, sőt, szinte szükségszerűen következett a helyzet eldöntetlenségéből, hogy a feszültség nem szűnt meg teljesen, és abban is, hogy azzal, hogy visszahelyezte a polcra (egy polccal lennebb) a bőrtokot, még nem nyugdijazta véglegesen a számos betű halálát okozó eszközt.

ROZSÉ ÉS A MESSIÁS

Már több mint egy hete várta Rozsé, hogy megérkezzen. A gyárban a kollégáival is egyre többet emlegették, és valamelyikük még azt is tudni vélte, hogy valamikor szerdára fog ténylegesen megérkezni. Aztán, ahogy az lenni szokott, jött a szerda, és el is ment, de nem érkezett meg. Majd jött csütörtök, péntek, és még mindig sehhol semmi. Már szinte el is felejtették, hogy érkeznie kell, aztán hétfőn reggel már teljes, csillogó valójában fogadta Rozsét a gyártószinten.

Egy gép volt, a Roll-R 2400-as, a legújabb széria, állítólag tízszer gyorsabban dolgozott, mint egy képzett hőszigetelés-tekergető, és lényegesen kevesebb hibával, a prospektus, amit Rozsé és összes munkatársa megkapott az egy héttel korábbi orientáción, legalábbis ezt állította. Bár a 160 oldalas kézikönyvet is mindannyian megkapták, Rozsénak továbbra sem volt fogalma sem arról, hogy egészen pontosan hogyan is működött a Roll-R 2400. Mondjuk, ez főleg annak tulajdonítható, hogy Rozsénak sosem volt igazán erőssége a technika, és bár megpróbálta értelmezni a sok nyelven

nyomtatott kézikönyvet, de agya néhány sor után egész egyszerűen feladta a harcot a technokrata szöveg értelmezésével. Még néhányszor nekifutott az orientáció után, ugyanis a cég vezetősége részéről az volt az ukáz, hogy mindenkinek értenie kell valamicskét a gép szervizeléséhez (ez volt az általános elvárás mindennel kapcsolatban, hogy abban az esetben, ha véletlenül megbetegedett volna valaki, ne kelljen átképzéssel sok időt eltölteni), és Rozsé teljesen azzal a szándékkal süllyesztette el az öltözőszekrénye aljába a kis könyvecskét, hogy majd még alkalomadtán nekiveselkedik, de az alkalom valahogy sosem akart jönni.

Arról ugyanakkor, hogy valóban olyan sebességgel képes-e dolgozni, ahogy a leírás állította, hétfőn még nem tudtak megbizonyosodni Rozsé és kollégái, egész álló nap ugyanis három, láthatóan nem a gyárhoz tartozó fickó (legalábbis a szinte vakítóan tiszta munkaruhájuk, ami színeiben sem a gyár egyenruháit idézte, erről árulkodott) folyamatosan csavarozott, hegesztett, fúrt, és ahogy Rozsé elnézte az egyre idegesebb mozdulataikat, az egyre növekvő szerszám- és hulladékhalmozatot a fickók mellett, nem is úgy tűnt, hogy a Roll-R 2400 egyhamar megtizedelte volna a hőszigetelés-tekergetők munkáját.

Mert azért be kellett vallania legalább magának, ha már a kollégáknak nem is, hogy egy kicsit tartott attól, a gép majd pont őt fogja helyettesíteni, hogy néhány hétnyi vagy akár napnyi szuperszonikus tekergetés után főnöke behívhatja magához Rozsét, és közli vele, hogy sajnálja, de a Roll-R 2400 annyira bevált, hogy végül mégis el kell engedniük néhány dolgozót a gyárból, mert hát gazdasági megfontolások meg túlképzettség meg amúgy is lejáráó szerződés, de reméli, hogy mihamarabb talál magának új munkahelyet, és, persze, természetesen, ragyogó ajánlólevelet is ad majd neki, vagy legalábbis reméli, hogy kap olyat, mert itt, a gyárban mindig minden olyan poros. Ennél a résznél öblöset kacagott volna, csak, hogy oldja a kínossá dermedt hangulatot, és Rozsét egészen az öltözőig kísérte volna az öblös kacagás, és valamiért mégsem oldotta volna a hangulatát.

És ugyan neki sem vallotta be egyik kollégája sem, de Rozsé látta rajtuk, hogy ők is tartanak attól a naptól, amikor majd beindul a gép, legalábbis amióta megérkezett, mintha egy kicsit mindenki komolyabban vette volna az egészséget. Például teljesen megszokott volt, hogy a szünetek előtti utolsó percekben már mindenki álldogált, és hosszasan tisztogatta magát, a napi nyolcórás munkaidőből körülbelül húsz percet lefaragva, az utóbbi néhány napban viszont szinte kínos pontossággal ügyelt mindenki arra, hogy teljesen kihúzza a munka végét jelző csengetésig.

Ez a kamerák felszerelése után csak még kínosabb pontosságot eredményezett, pedig senki nem volt biztos benne, hogy egészen pontosan ki is nézi (vagy nézné) a felvételeket, már ha azok egyáltalán voltak, és nem csak mutatóba szereltette fel a vállalat igazgatója. Most már nemcsak a soha ki nem mondott, tapinthatatlan és nehezen körülírható közmegegyezés, az egymással szemben vállalt kollegiális felelősség hajtotta a végletekig a munkásokat, de szó szerinti tárgya is akadt a félelmüknek.

Már ha lehetett csak tárgynak nevezni valamit, ami ennyire művészi szinten végezte a munkáját, Rozsának legalábbis mindig úgy tűnt, amikor a tekerési fázisban, a munkába bemelegedve a Roll-R teljes kapacitással végezte a dolgát, hogy az áramkörök közé egy kis élet is bekeveredett. Tudta, hogy csak a remek programozásának volt köszönhető, de a gép emberi szem számára alig látható módon tekert és javított közben: ha görbe volt például a hőszigetelő-henger formája, laza mozdulattal kiegyenesítette anélkül, hogy eltörte vagy akár megkarcolta volna a viszonylag puha, porlós anyagot, de az is elképesztő volt, ahogy a végterméket fedő fóliarétegen minden apró szennyeződést észrevettek a vizuális szenzorok, és a másodperc töredéke alatt parancsot is küldtek az „agynak”, ami aztán utasította a Roll-R egyik vékony karjára szerelt porszívót, és ami normálisan egy kellemetlenül kinéző kitüremkedés lett volna a hengert borító fólia amúgy sima felületén, mint egy gennyes pattanás egy másképp makulátlan arcbőrön, annak létre sem kellett jönnie. Rozsé egy ideje rájött, hogy bármilyen cselekvést, aminek meghatározott célja, remélt eredménye van, lehet művészi szinten művelni, ahogy arra is, hogy egyes cselekvésekben kissé nyilvánvalóbb a szakértelemnek ez a csak nehezen és kitartással elérhető szintje, mint másokban. Egy labdazsonglőr biztosan több bevételt tudott volna összekalapolni a szakértelme utcai mutatványként való fitogtatásával, mint egy hőszigetelés-tekerő, vagy éppen egy targoncás autókezelő, pedig léteztek olyanok (párral találkozott is az elmúlt időszakban), akik legalább annyira jók voltak a gyári munka különböző (még) nem versenyszámaiban, mint Ronaldo a fociban.

Ez a robot pedig már inkább Puskásnak tűnt mindenki mellett. Rozsé, elnézve a Roll-R által készített hengereket, többé már nem tudott ószintén haragudni a masinára. Egyszerűen jobban kezdte tisztelni annál, mintsem hogy ne szakmai alapon, tehát mélységes tisztelettel viseltessen a tökéletes kolléga irányába. Ez az érzés mindig kiegészült némi viszolygással is, de ez is inkább csak abból eredt, hogy a tökéletességnek ez a foka idegennek és elérhetetlennek tűnt Rozsé számára, nem pedig undoralapú vagy lenéző volt.

A robotmessiás pedig meghozta a hőn remélt megváltást a gyárnak: a termelés több mint húsz százalékkal nőtt, a kiadások legalább ennyivel csökkentek, és a termék minőségére vonatkozó visszajelzések is egyre pozitívabbak lettek. Két hónappal később, a végkielégítéssel a számláján pedig Rozsé is tudott örülni annak, hogy nem innen fog nyugdíjba menni, mert itt nem volt rá szükség. Jött helyette valami, vagy talán valaki, aki jobb volt abban, amiben jobbnak kellett lennie, és betöltötte a helyét, Rozsé pedig végre feloldozásban részesülhetett, és többé nem kellett a Megváltóra várnia, mert tudta, hogy az már legalább ebbe a gyárba megérkezett, és levette Rozsé válláról a megváltás terhét.